

De historische achtergrond van Zacharia 9-14

Lezen: Zacharia 12:1-13:2

Zingen: Psalm 136:1, 3, 19; Psalm 87:1, 2; Psalm 87:3-5

De hoofdstructuur van het boek Zacharia

A	Betrouwbaarheid	1:1-6	Oproep om terug te keren naar God
B	Gerechtigheid	1:7-6:15	God ontfermt Zich over zijn volk
C	Kern	7-8	God gaat de vastendagen in feestdagen veranderen
B'	Recht	9-11	God zorgt voor zijn kudde
A'	Trouw	12-14	God zal ondanks de zonden zijn volk verlossen

Zacharia 1-8 handelt over het volk Israël in de Perzische tijd. In Zacharia 9-14 wordt de blik verlegd naar de periode daarna. We hebben het dan over de tijd van de Grieken (Zacharia 9:13), de tijd van Alexander de Grote en zijn opvolgers.

Zacharia 9-11: God zorgt voor zijn kudde

Dit gedeelte van het Bijbelboek Zacharia kunnen we als volgt indelen:

A	Betrouwbaarheid	9:1-8	Volken vernederd, maar Israël beschermd
B	Gerechtigheid	9:9-10	Israëls heil: de Vredevorst
C	Kern	9:11-17	Israëls heil: bevrijding en overwinning
B'	Recht	10:1-11:3	Israëls heil: overwinning en terugkeer
A'	Trouw	11:4-17	Israël aan de volken prijsgegeven

Zacharia 9:1-8: Volken vernederd, maar Israël beschermd

Zacharia 9:1-8 laat de opmars van Alexander de Grote zien. Hij veroverde verschillende steden, waaronder Tyrus. "Omdat de Tyriërs weigerden zich aan hem te onderwerpen besloot Alexander om de stad te veroveren. ... Uit wraak voor de verdediging van Tyrus liet Alexander zo'n 2.000 mannelijke inwoners kruisigen en 30.000 anderen tot slaaf maken" ([Wikipedia](#)). Dit lot had ook Jeruzalem kunnen treffen, maar er gebeurde heel wat anders. "Het verhaal [hierover] is voor een groot deel afkomstig uit 'Historie der Joden' van Flavius Josephus (11e boek, hoofdstuk 8.3) en hier beknopt, met wat overige aanvullende gegevens, weergegeven:

"In de tijd dat Alexander de Grote bezig was met zijn geweldige opmars om de wereld te veroveren, stond hij op het punt om richting Jeruzalem te trekken. Hij had de plaatsen Damascus en Sidon (zie Zach. 9:1-2) reeds veroverd en stond nu aan de poorten van de stad Tyrus (zie Zach. 9:3). Om Jeruzalem zonder bloedvergieten te kunnen veroveren stuurde Alexander een brief aan de hogepriester te Jeruzalem, Jaddua. Hij eiste van Jaddua drie zaken: hulp, vrije handel en de heffing die Jeruzalem op dat moment aan zijn Perzische vijand Darius betaalde. De hogepriester antwoordde dat de Joden niet aan deze wens konden voldoen, omdat zij met een eed trouw voor het leven aan Darius beloofd hadden.

Het antwoord maakte Alexander erg boos en hij liet Jaddua weten dat zodra hij met Tyrus klaar was, hij tot Jeruzalem op zou trekken om de Joden te laten weten wie zij gehoorzaam moesten zijn. Als

extra reactie hierop bestookte Alexander Tyrus zo fel dat hij er zich meester van maakte. Hij stak vervolgens alle huizen in Tyrus in brand (zie Zach. 9:4). Daarna belegerde hij Gaza en veroverde het (zie Zach. 9:5) en trok vervolgens op naar Jeruzalem.

Toen hogepriester Jaddua hoorde dat Alexander optrok naar Jeruzalem bad en offerde hij tot God. God verscheen aan Jaddua in een droom en beval hem bloemen in de stad rond te strooien en al de poorten open te zetten. Daarnaast moesten de priesters in priesterlijk gewaad en de overige bewoners in het wit gekleed de stad uit Alexander tegemoet gaan. Jaddua en het volk gaven gehoor aan dit gebed en trokken Alexander tegemoet.

Ondertussen trok Alexander met zijn leger richting Jeruzalem. Zijn manschappen twijfelden er niet aan dat hun meester hen zou gebiedten om de stad te plunderen om het zo als een voorbeeld te stellen. Het tegendeel bleek waar toen beide partijen elkaar troffen.

Op het moment dat Alexander de hogepriester in zijn ambtsgewaad en met de gouden plaat op zijn borst, met de naam van God daarop, zag, ging hij de Joden alleen tegemoet. Hij viel voor de hogepriester neer en aanbad de naam van Israëls God. De Joden omringden vervolgens Alexander en wensten hem met luide stem geluk en voorspoed.

Eén van Alexanders mannen vroeg hem waarom hij de hogepriester van de Joden aanbad. Alexander antwoordde hierop: "Het is niet de hogepriester die ik aanbid, maar zijn God. Deze hogepriester is mij namelijk in een droom verschenen in hetzelfde gewaad dat hij nu aan heeft. Hij vertelde mij dat ik niet hoefde te vrezen en dat ik het rijk der Perzen zou veroveren. Daarom ben ik deze oorlog begonnen en ben ervan overtuigd dat ik deze winnen zal."

Nadat Alexander dit gezegd had omhelsde hij de hogepriester en de andere priesters. Hij trok op naar de tempel en offerde zoals hogepriester Jaddua hem beval. De hogepriester toonde Alexander vervolgens het boek Daniël, waarin stond dat een Grieks vorst het Perzische rijk vernietigen zou.

Alexander paste dit toe op zichzelf. Hierover verheugd schonk hij de Joden het voorrecht dat zij de wet van Mozes mochten onderhouden en tijdens het sabbatsjaar van belasting werden vrijgesteld."

(Sebastiaan de Graaf, [Zacharia Deel 11: Oordeel en Bevrijding \(9:1-8\)](#))

Zo beschermde God Jeruzalem, zoals Hij in Zacharia 9:8 beloofd had: "Ik zal de wacht betrekken en mijn huis beschermen tegen indringers. Geen geweldenaar zal het nog binnenvallen, want nu waak Ik er met eigen ogen over." De volledige tekst van Flavius Josephus over het bezoek van Alexander de Grote aan Jeruzalem vermeldt in dit verband: "Ze hoefden niet bang te zijn dat hun enig kwaad zou overkomen omdat God zijn zorg over hen uitstrekke" (*Joodse Oudheden* XI, 327).

Zacharia 9:9-10: Israëls heil: de Vrededorst

Alexander de Grote "veroverde het Perzische Rijk tot aan de Indus, waardoor hij een van de grootste rijken uit de oudheid creëerde" ([Wikipedia](#)). Hij behandelde de Joden goed, maar kon ook heel wreed zijn. Zacharia 9:9-10 tekent ons een andere koning, Jezus Christus: "De profeet Zacharia profeteert over de komst van de Heere Jezus, de Zoon van God. Zijn oproep van vreugde komt in een tijd van ellende en hopeloosheid van het volk. De Vrededorst komt niet met pracht, met een leger, en paarden maar rijdend op een ezel Jeruzalem binnen een paar dagen voor het Pascha. De komst van deze Heiland is er een van zegevieren en zo zal bij Zijn wederkomst het eeuwige Koninkrijk volmaakt worden met eeuwige vreugde waarin Zijn onderdanen mogen delen" (J.W. Bonenberg, [Zacharia 9:9-10](#)).

Zacharia 9:11-17: Israëls heil: bevrijding en overwinning

Na de dood van Alexander de Grote werd zijn rijk verdeeld onder zijn vier bevelhebbers. Het land Israël viel afwisselend onder Egyptische of Syrische heerschappij. Ptolemaeus veroverde Judea en Samaria. Hij "nam een groot aantal mensen gevangen ... en voerde hen allemaal weg naar Egypte" (*Joodse Oudheden* XII, 7). Zijn opvolger liet de Wet van Mozes (Genesis – Deuteronomium) in het Grieks vertalen en gaf opdracht de tot slaaf gemaakte Joden vrij te laten. Waarschijnlijk moeten we hier aan denken bij Zacharia 9:11-12: "Wat u betreft, om het bloed van uw verbond laat Ik uw gevangenen vrij uit de put zonder water. Keer terug naar de vesting, gevangenen die kunnen hopen; nog vandaag verkondig Ik: Ik zal u het dubbele vergoeden."

Alexander de Grote streefde er naar in heel zijn rijk de Griekse cultuur ingang te doen vinden. Onder zijn opvolgers werd dit streven voortgezet. Ook in Judea greep de vergrieksing om zich heen. Deze vergrieksing werd dwingend opgelegd door de Syrische koning Antiochus Epifanes. "Je kunt over hem lezen in de apocriefe boeken der Makkabeeën. Hij regeerde in Syrië over een gedeelte van het vroegere rijk van Alexander de Grote van 175-164 vóór onze jaartelling; hij trachtte de Joden de Griekse cultuur op te dringen en gebruikte hierbij geweld. De tempel liet hij aan Zeus wijden en voor de getrouwen brak een tijd van zware verdrukking aan." (C. van der Waal, [Sola Scriptura I](#), pagina 356). De priester Mattatias kwam echter met zijn zonen in verzet (1 Makkabeeën 2). Na de dood van Mattatias zette zijn zoon Judas de Makkabeeër het verzet voort en bracht met zijn Gideonsbende de Syrische troepen zware slagen toe. "Juda span Ik als mijn boog, Efraïm richt Ik als mijn pijl, en jouw zonen, Sion, hef Ik als een heldenzwaard tegen de Grieken. ... De HEER van de hemelse machten is hun schild" (Zacharia 9:13, 15a).

Zacharia 10:1-11:3: Israëls heil: overwinning en terugkeer

Ook in dit gedeelte zien we dat God zijn volk strijdvaardig maakt: "zij zullen strijden, omdat de HEER met hen is" (Zacharia 10:5). Er is echter ook een belofte van terugkeer, ook voor de nakomelingen van het tienstammenrijk: "in verre streken zullen ze Mij gedenken en hun kinderen grootbrengen, en dan zullen ze terugkeren" (Zacharia 10:9). Een voorbeeld hiervan is de profetes Hanna uit de stam Aser (Lucas 2:36).

Zacharia 11:4-17: Israël aan de volken prijsgegeven

In Judea kwam een stroming (hellenisten) die de vergrieksing propageerde en het verbond van God met Israël negeerde (1 Makkabeeën 1:11-15; 2 Makkabeeën 4:1-20). Daartegenover was er een andere stroming (Chasideeën) die trouw wilde blijven aan het verbond. Maar de hellenisten kregen de overhand. De leiders van het volk hadden een afkeer van God gekregen (Zacharia 11:8b).

Toen was Gods geduld op: "Ik weid u niet meer; laat sterven wat sterven moet, laat verdwijnen wat moet verdwijnen en laat de overblijvenden elkaars vlees maar verslinden" (Zacharia 11:9). Het verbond dat God met de volken gesloten had om Israël te ontzien werd nu verbroken (Zacharia 11:11), evenals de broederschap tussen Juda en Israël (Zacharia 11:14). En er kwam een nietswaardige herder die de kudde niet zou ontzien (Zacharia 11:15-17). De wettige hogepriester Onias III werd door zijn broer Jason uit het hogepriesterschap verdrongen (2 Makkabeeën 4:7). Later wordt Jason zelf weer door Menelaüs verdrongen (2 Makkabeeën 4:24). Om aan geld te komen verduisterde Menelaüs een deel van de tempelvaten. De vroegere hogepriester Onias protesteerde hier tegen. Hij werd daarom in opdracht van Menelaüs vermoord (2 Makkabeeën 4:32-34).

Zacharia 12-14: God zal ondanks de zonden zijn volk verlossen

Dit gedeelte van het Bijbelboek Zacharia kunnen we als volgt indelen:

A	Betrouwbaarheid	12:1-9	Jeruzalem aangevallen en gered
B	Gerechtigheid	12:10-14	Het rouwbeklag van de doorboorde
C	Kern	13:1-6	Zonde, afgoden en valse profeten weggedaan
B'	Recht	13:7-9	De dood van de herder en het lot van het volk
A'	Trouw	14	Jeruzalem veroverd en gered

Zacharia 12:1-9: Jeruzalem aangevallen en gered

In Zacharia 12:1-9 wordt gesproken over een aanval van alle volken op Jeruzalem. Jeruzalem zal voor de volken een struikelblok worden en een steen die ze moeten tillen en waaraan ze zich lelijk zullen verwonden. We hebben hier weer te denken aan de strijd die de Makkabeeën tegen de Syrische legermacht van Antiochus Epifanes gevoerd hebben.

Zacharia 12:10-14: Het rouwbeklag van de doorboorde

In vers 10 wordt gesproken over iemand die de Israëlieten doorstoken hebben. Ik denk dat daar niemand anders mee bedoeld kan zijn dan de hogepriester Onias III (2 Makkabeeën 3:1). Toen Onias eerst werd afgezet (2 Makkabeeën 4:7-10), en later vermoord (2 Makkabeeën 4:34), strafte God door een verschrikkelijke terreur van de Syriërs: de grote verdrukking (Daniël 12:1). Onias was immers de door God aangestelde hogepriester. Zijn ontzetting uit het ambt en zijn vermoording betekende opstand tegen God zelf. Het verbond met de HERE werd daardoor verbroken. De hand van de HERE drukte zwaar op Israël. Dan zendt de HERE door zijn Geest berouw. Alle stammen gaan inzien dat door de dood van de wettige hogepriester de verbondsgemeenschap met de HERE verbroken is. Op echt Oosterse wijze wordt er gerouwd.

Zacharia 13:1-6: Zonde, afgoden en profeten weggedaan

Maar dan zal er een bron ontsloten zijn ter ontzondiging en reiniging. Antiochus Epifanes liet eerder "de gruwel van de verwoesting bouwen op het brandofferaltaar" (1 Makkabeeën 1:54) en daardoor werd de tempel ontwijfd. In Daniël 11:31 lezen we hierover: "Door hem gezonden troepen zullen de tempelburcht schenden, een einde maken aan het dagelijks offer en de gruwel van de verwoesting oprichten." Judas de Makkabeeër liet later de tempel reinigen, herstellen en opnieuw inwijden (1 Makkabeeën 4:36-61).

We lezen ook dat God de valse profeten uit Israël zal wegdoen. Dit komt overeen met 1 Makkabeeën 2:46-47a, waar we lezen: "Mattatias en zijn vrienden trokken door het land, vernielden de afgodsaltaren, lieten onbesneden kinderen, die ze in het gebied van Israël aantroffen, desnoods met geweld besnijden, en verjoegen de overmoedigen." En over Judas de Makkabeeër lezen we: "Hij trok door de steden van Juda om er de goddelozen te verdelgen; zo wendde hij de woede van Israël af."

Zacharia 13:7-9: De dood van de herder en het lot van het volk

Inmiddels zijn we bij Zacharia 13:7 aangekomen. De herder die met het zwaard gedood wordt, is de hogepriester Onias. Blijkbaar werd hij met een zwaard doorstoken (Zacharia 12:10; vergelijk 2 Samuël 3:27; 20:10). Door zijn dood komt de kudde zonder herder te zitten. De schapen worden verstrooid. Tweederde van het verbondsvolk zal uitgeroeid worden (Zacharia 13:7-8). Wat overblijft, zal door het vuur gelouterd worden. "Velen zullen gezift, gezuiverd en gelouterd worden" (Daniël 12:10a). Door het oordeel gelouterd blijft er een Gode aangenaam verbondsvolk over. De

verbondsgemeenschap wordt hersteld. “Zij zullen mijn naam aanroepen en Ik zal hen verhoren. Ik zeg: Dat is mijn volk; en zij zullen zeggen: De HERE is mijn God” (Zacharia 13:9).

Zacharia 14: Jeruzalem veroverd en gered

Als de Syrische koning Antiochus IV terugkomt van een veldtocht tegen Egypte richt hij in Jeruzalem een vreselijke slachting aan en plundert de tempel (2 Makkabeeën 5:11-20; 1 Makkabeeën 1:16-28; Daniël 11:30). Twee jaar later zendt de koning Apollonius naar Jeruzalem. Hij doet zich mooi voor en weet zo het vertrouwen van de inwoners van Jeruzalem te winnen (1 Makkabeeën 1:30; 2 Makkabeeën 5:25). Die komen daar bedrogen mee uit. De stad wordt veroverd, de huizen geplunderd, de mannen gedood en vrouwen en kinderen als slaven weggevoerd (1 Makkabeeën 1:31-32; 2 Makkabeeën 5:24, 26; Zacharia 14:2). De Syriërs vormen de stad van David om tot een burcht, waarin ze de buit in veiligheid brengen (1 Makkabeeën 1:33-35), zoals de profeet Zacharia voorzegt had: “Er komt een dag van de HEER, een dag waarop u geplunderd wordt en de buit binnen uw muren wordt verdeeld.” (Zacharia 14:1). Uit angst voor de Syriërs “namen de bewoners van Jeruzalem de vlucht” (1 Makkabeeën 1:38). In Zacharia 14:4-5 lezen we hierover: “Die dag zal Hij zijn voeten op de Olijfberg planten, ten oosten van Jeruzalem. De Olijfberg zal in tweeën splijten: de ene helft glijdt weg naar het noorden en de andere naar het zuiden, zodat er een breed dal ontstaat van oost naar west. Jullie zullen wegvlugten, het dal in tussen die twee bergketens”. De betekenis hiervan is dat God de doodsbanne inwoners van Jeruzalem de mogelijkheid geeft om Jeruzalem te ontvluchten.

En God bindt de strijd aan tegen de heidenen die Jeruzalem hebben veroverd. Voor het volk Israël is het eerst een heel donkere tijd, maar het wordt licht wanneer met Gods hulp de Syrische troepen worden verslagen en de tempel wordt gereinigd, hersteld en opnieuw aan God wordt gewijd. “Pas tegen het vallen van de avond zal er weer licht gloren” (Zacharia 14:7b).

*Op die dag zal er levend water uit Jeruzalem stromen,
de ene helft naar de oostelijke zee,
de andere helft naar de westelijke zee,
zo zal het zijn, zomer en winter.
En de HEERE zal Koning worden over het ganse land;
te dien dage zal het zijn:
de HEERE alleen,
en zijn naam alleen.*

God zal de volken die tegen Jeruzalem zijn opgetrokken met een grote plaag treffen. De overgeblevenen uit de volken zullen van jaar tot jaar naar Jeruzalem optrekken om het Loofhuttenfeest te vieren. Het gaat hier over proselieten en Godvrezenden, die naar Jeruzalem gaan om het Loofhuttenfeest te vieren. Vergelijk ook Jesaja 56:6, 7: “En de vreemdelingen die zich bij de HERE aansloten om Hem te dienen, en om de naam des HEREN lief te hebben, om Hem tot knechten te zijn, allen die de sabbat onderhouden, zodat zij hem niet ontheiligen en die vasthouden aan mijn verbond: hen zal Ik brengen naar mijn heilige berg en Ik zal hun vreugde bereiden in mijn bedehuis; hun brandoffers en hun slachtoffers zullen welgevallig zijn op mijn altaar, want mijn huis zal een bedehuis heten voor alle volken.” En Zacharia 8:22: “Ja, vele natiën en machtige volken zullen komen om de HERE der heerscharen te Jeruzalem te zoeken en de gunst des HEREN af te smeken.”